

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДУ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ III-IV РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

Бюджетні установи в процесі своєї діяльності керуються значною кількістю нормативно-правових документів, які видаються різними відомствами. Систематизація законодавчої бази обліку в закладах освіти III-IV рівнів акредитації дозволить проаналізувати існуюче правове підґрунтя і визначити шляхи подальшого розвитку облікового забезпечення.

Ключові слова: нормативні акти, організація обліку, методика обліку, міжнародні стандарти, модернізація обліку.

Бюджетные организации в процессе своей деятельности используют значительное количество нормативно-правовых документов, которые издаются различными органами. Систематизация законодательной базы учета в образовательных учреждениях III-IV уровней аккредитации позволит проанализировать существующее правовое обеспечение и определить направления дальнейшего развития учетного обеспечения.

Ключевые слова: нормативные акты, организация учета, методика учета, международные стандарты, модернизация учета.

In the process of their activity budget organizations use lots of regulatory acts that published by different agencies. Arrangement and systematization of accounting legislative base for institutions of higher education will allow analyze existing legal foundation and define accounting foundation further directions.

Key words: regulatory acts, accounting organization, accounting methodology, international accounting standards, accounting modernization.

Постановка проблеми. Бюджетні установи, хоч і є неприбутковими організаціями, однак водночас залишаються суб'єктами господарювання і проводять свою діяльність в загальному правовому полі. Нажаль, законодавче поле, в якому працюють бюджетні установи, недостатньо структуроване відповідно до специфіки діяльності установи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. З історичної точки зору, питання обліку в установах державного сектору висвітлені в працях П. Й. Атамаса, Ф. Ф. Бутинця, Р. Т. Джоги, С. В. Свірко. Аспекти нормативно-правового регулювання та майбутні перспективи розвитку обліку в державному секторі знайшли відображення у працях Н. В. Сушко, С. О. Левицької, В. М. Метелиці, Т. І. Хомуляк, Н. М. Хорунжак, О. Ф. Шунь. Проте недостатня увага присвячена проблемі класифікації та структурування законодавчої бази для установ, які працюють у галузі освіти, а саме – для закладів освіти III-IV рівнів акредитації.

Метою статті є визначення основних нормативно-правових документів, якими керуються бюджетні установи в процесі організації бухгалтерського обліку доходів спеціального фонду та окреслення основних

нормативних документів, які регулюють методику обліку доходів спеціального фонду закладів освіти III-IV рівнів акредитації.

Виклад основного матеріалу. Бюджетні установи є одними з учасників бюджетного процесу країни, в ході якого відбувається складання, розгляд, затвердження, виконання і контроль за виконанням бюджетів різних рівнів. Такі установи беруть участь у перерозподілі фінансових ресурсів держави, виступаючи водночас і як отримувачі, і як постачальники ресурсів.

У зарубіжній практиці обліку [2] на сьогодні склалася чотирирівнева система регулювання бухгалтерського обліку та звітності, яка може бути застосована і для вітчизняних реалій (рис. 1).

Методичні вказівки, інструкції, рекомендації в системі нормативного регулювання обліку покликані конкретизувати основні положення, викладені в нормативних документах першого та другого рівнів, з урахуванням галузевих та інших особливостей. В основному та вказівки стосуються інвентаризації, обліку основних засобів, спеціального інструменту та матеріально-виробничих запасів.

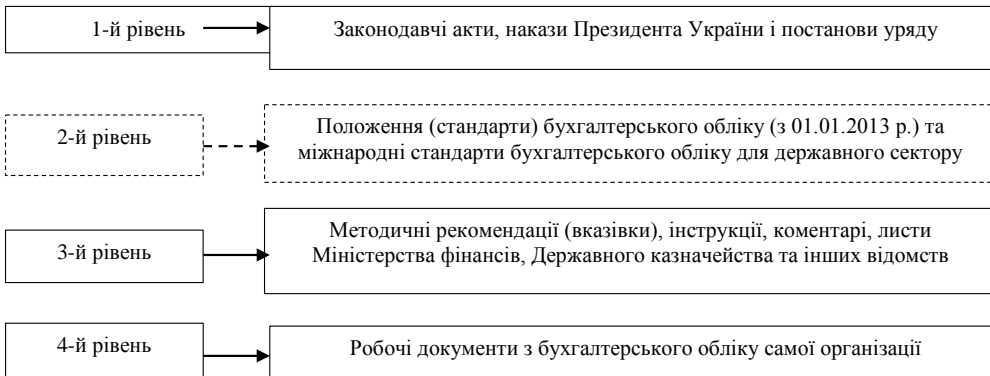

Рис. 1. Система регулювання бухгалтерського обліку і звітності бюджетних установ

Основними робочими документами конкретної організації є: документи щодо облікової політики установи, затверджені керівником форми первинних облікових документів, графіки документообігу, робочий план рахунків та форми внутрішньої звітності.

Законодавча база, якою керуються в своїй діяльності бюджетні установи, досить різноманітна (рис. 2): від загальногосподарських нормативних актів (які використовують і господарські підприємства

та установи), затверджених Верховною радою України, Кабінетом міністрів України, іншими міністерствами та відомствами тощо, до вузько спеціалізованих (притаманних лише бюджетним установам), затверджених Державним казначейством України тощо.

Схематично структуру законотворчих органів України, що регламентують діяльність бюджетних установ – вчз, можна зобразити, як показано на рис. 3.

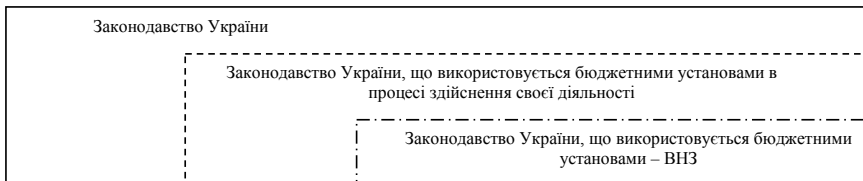

Рис. 2. Розташування законодавчої бази діяльності бюджетних установ – вищих навчальних закладів

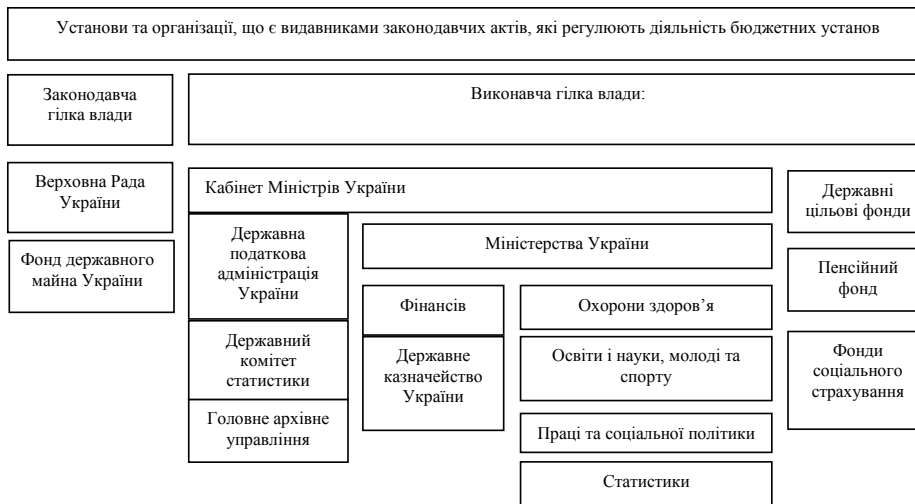

Рис. 3. Структура законотворчих органів України, що регламентують діяльність бюджетних установ – вчз

На рис. 3 зображені лише основні міністерства і відомства (з виконавчої гілки влади), які створюють законодавче поле діяльності бюджетних установ – вчз. В їх складі працюють ряд служб (складових центральних органів виконавчої влади) – комітетів, управлінь, державних цільових фондів, які також є законотворчими органами для названих установ.

Якщо продовжити класифікацію з рис. 2, то умовно законодавчу базу, яка безпосередньо стосується організації та методики обліку та оподаткування бюджетних установ, можна поділити на універсальні і спеціалізовані законодавчі акти, як представлено на рис. 4.

<i>Універсальні нормативно-правові акти регулюють питання (сферу)</i>			
Прав та обов'язків людини і громадянина	Державного бюджету, податкової системи	Здійснення госп. діяльності	Використання та охорони земель
Майнових відносин	Злочинності діянь	Розгляду справ в судових інстанціях	
Трудових відносин	Адміністративних правопорушень, порядку і виду стягнень		
<i>Спеціалізовані нормативно-правові акти (стосуються лише бюджетних установ) і регулюють сфери</i>			
Організація обліку		Методика обліку	
Форма організації обліку, структури апарату бухгалтерії, побудови служби		Облік розрахунків із іншими дебіторами та кредиторами	
Посадові інструкції працівників бухгалтерії		Облік доходів спеціального фонду	
Нормативна база обліку конкретної установи		Облік грошових коштів на рахунках	
Форми облікових реєстрів		Облік касових операцій	
Робочий план рахунків установи		Облік видатків	
Форми звітності з інструкціями щодо їх заповнення		Облік розрахунків із заробітної плати та стипендій	
Форми первинних документів		Облік доходів загального фонду	
Графік документообігу для даної установи		Облік необоротних активів	
Облікові номенклатури		Облік запасів	
Перелік відповідальних осіб		Облік витрат	
Програма проведення інвентаризації		Облік результатів діяльності установи	

Рис. 4. Розподіл законодавчої та нормативної бази діяльності бюджетних установ

Універсальні законодавчі акти використовують у процесі своєї діяльності всі господарюючі суб'єкти, а зазначені спеціалізовані документи застосовують лише бюджетні установи, ними регламентують положення організації та методики бухгалтерського обліку бюджетних установ.

Універсальні законодавчі акти належать до наступних галузей права України: конституційного, адміністративного, кримінального, виправно-виконавчого, фінансового, господарського, земельного, трудового, цивільного, міжнародного, сімейного,

екологічного, кримінально-процесуального та цивільно-процесуального.

Щодо спеціалізованих нормативних документів в сфері організації обліку потрібно відмітити:

– форма організації обліку (меморіально-ордерна чи журнально-ордерна) регламентується «Інструкцією про використання єдиної журнально-ордерної форми рахівництва», затвердженою листом від 08.03.1960 р. № 63 Міністерства фінансів СРСР, «Інструкцією з бухгалтерського обліку в установах та організаціях, які стоять на державному бюджеті

СРСР», затвердженою наказом Міністерства фінансів СРСР від 10.03.87 р. № 61 та «Інструкцією про форми меморіальних ордерів бюджетних установ та порядок їх складання», затвердженою наказом Державного казначейства України від 27.07.2000 р. № 68. Форма організації обліку установи визначається в її обліковій політиці;

– посадові інструкції працівників бухгалтерії складаються згідно з «Довідником кваліфікаційних характеристик професій працівників», затвердженим наказом Мінпраці від 29.12.2004 року № 336;

– нормативна база обліку конкретної установи встановлюється згідно з прийнятою обліковою політикою, яка складається на підставі Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 966-XIV;

– форми облікових реєстрів встановлюються згідно з «Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку», затвердженим наказом Міністерства фінансів від 24.05.1995 р. № 88;

– робочий план рахунків установи складається відповідно до Наказу ГУДКУ «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ та Порядку застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ» від 10.12.1999 р. № 114;

– форми звітності з 2011 р. складаються відповідно до Наказу ДКУ «Про затвердження Порядку складання фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів» від 05.01.2011 р. № 2;

– форми первинних документів складаються відповідно до Наказу Міністерства статистики України № 353 «Про затвердження типових форм первинного обліку» від 29.12.1995р.

– проведення інвентаризації регламентується Листом ДКУ «Щодо інвентаризації матеріальних цінностей бюджетних установ» № 3.4-04/575-2209 від 20.02.2007 року.

Розподіл основних нормативних документів відповідно до елементів методики обліку зазначений у табл. 1.

Таблиця 1

Нормативні документи, що регулюють методику обліку бюджетних установ

Елемент методики обліку	Основні нормативні документи
Облік розрахунків з дебіторами та кредиторами	Наказ ГУ ДКУ «Про затвердження Інструкції з обліку коштів, розрахунків та інших активів бюджетних установ» від 26.12.2003, № 242
Облік доходів спеціального фонду	Постанова КМУ «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності» від 27.08.2010, № 796
Облік грошових коштів на рахунках	Наказ ДКУ «Інструкція про форми меморіальних ордерів бюджетних установ та порядок їх складання» від 27.07.2000 р., № 68 Постанова НБУ «Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» від 21.01.2004, № 22 Постанова НБУ «Про здійснення операцій з використанням спеціальних платіжних засобів» від 30.04.2010, № 223 Наказ ГУ ДКУ «Про затвердження Порядку відкриття та закриття рахунків у національній валюті в органах Державного казначейства України» від 02.12.2002, № 221
Облік касових операцій	Постанова Правління НБУ «Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» від 15.12.2004, № 637; ЗУ «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від 01.06.2000, № 1776-III; Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження типових форм первинного обліку по розрахунках з робітниками і службовцями по заробітній платі» від 22.05.1996, № 144; Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження типових форм первинного обліку касових операцій» від 15.02.96 № 51
Облік видатків	Наказ МФУ «Про бюджетну класифікацію» від 14.01.2011, №11; Наказ ДКУ «Про затвердження форм карток і книг аналітичного обліку бюджетних установ та порядку їх складання» від 06.10.2000, №100
Облік розрахунків із заробітної плати та стипендій	Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995, №108/95-ВР; Закон України «Про колективні договори та угоди» від 01.07.1993, № 3356-XII; Закон України «Про відпустки» від 15.11.1996, № 504/96-ВР; Постанова КМУ «Порядок обчислення середньої заробітної плати» від 08.02.1995, № 100; Закон України «Про індексацію грошових доходів населення» від 03.07.1991, № 1282-XII; Закон України «Про прожитковий мінімум» від 15.07.1999, № 966-XIV; «Сімейний кодекс України» від 10.01.2002, № 2947-III; Постанова КМУ «Порядок призначення і виплати стипендій» від 12.07.2004, № 882
Облік доходів загального фонду	Наказ ДКУ «Про затвердження Інструкції про кореспонденцію субрахунків бухгалтерського обліку для відображення основних господарських операцій бюджетних установ» від 10.07.2000, № 61; Наказ ДКУ «Про затвердження форм карток і книг аналітичного обліку бюджетних установ та порядку їх складання» від 06.10.2000, № 100
Облік необоротних активів	Наказ ДКУ «Інструкція з обліку основних засобів та інших необоротних активів бюджетних установ» від 17.07.2000 №64 Наказ ДКУ, Держкомстату «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів, що належать установам та організаціям, які утримуються за рахунок державного або місцевих бюджетів та Інструкції з їх складання» від 02.12.1997 № 125/70; Постанова КМУ «Про затвердження Порядку списання об'єктів державної власності» від 08.11.2007, № 1314
Облік запасів	Наказ ДКУ «Про затвердження Інструкції з обліку запасів бюджетних установ» від 08.12.2000, № 125
Облік витрат	Постанова КМУ «Про затвердження Типового положення з планування, обліку і калькулювання собівартості науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт» від 20.07.1996, № 830
Облік результатів діяльності	Наказ ДКУ «Порядок складання фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів» від 05.01.2011 р., № 2

Можлива інша форма розподілу законодавчої бази – відповідно до сфери охоплення в самій установі: акти, що регулюють організаційно-правові засади діяльності; що регулюють загальну побудову бухгалтерського обліку та ті, що регулюють звітність бюджетних установ (рис. 5).

Звичайно, можна окремо виділити законодавчі акти, які стосуються лише бюджетних установ – вищих навчальних закладів, однак найбільш актуальні з них вже включені в новий Бюджетний кодекс України 2011 року [1]. Новий Бюджетний кодекс об'єднав певним чином розпорошену законодавчу базу, призвівши до втрати чинності ряду нормативних актів (у т. ч. і щодо переліку платних послуг ВНЗ, що є значною складовою доходів спеціального фонду установ).

Потрібно окремо зазначити, що на даний час бюджетні установи не використовують національні стандарти бухгалтерського обліку, однак з 01.01.2013 року обов'язковими до застосування для них стануть положення П(с)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(с)БО № 7 «Основні засоби», П(с)БО № 8 «Нематеріальні активи» та П(с)БО № 9 «Запаси» (згідно Наказу Мініфіну від 30.11.2009 р., № 1396).

З того ж часу набувають чинності національні П(с)БО в державному секторі № 102 «Консолідована фінансова звітність», № 103 «Фінансова звітність за сегментами», № 124 «Доходи», № 125 «Зміни облікових оцінок та виправлення помилок», №126 «Оренда», № 127 «Зменшення корисності активів», № 128 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та

непередбачені активи» та № 129 «Інвестиційна нерухомість», схвалені Методологічною радою з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України.

Такі зміни будуть відбуватися в контексті реформування бухгалтерського обліку і державному секторі згідно із основними положеннями Постанови КМУ «Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки», № 34 від 16.01.2007 р. Необхідність реформування системи обліку в державному секторі виникла через ряд причин:

- нечітке законодавче визначення методів ведення бухгалтерського обліку в державному секторі (застосування окремих, розроблених не ДКУ, методик Пенсійним фондом та іншими державними цільовими фондами);
- ведення обліку виконання державного та місцевого бюджетів за касовим методом, але із застосуванням і окремих випадках методу нарахування;
- консолідація звітності щодо виконання бюджетів здійснюється паралельно головними розпорядниками та органами ДКУ, що призводить до дублювання витрат часу та ресурсів.

Удосконалення систем обліку планується здійснювати згідно із вимогами міжнародних стандартів. Основним завданням зазначеної Стратегії є створення уніфікованого організаційного та інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку в державному секторі [5].

Стратегія буде реалізовуватися за такими напрямками (рис. 6.):

Рис. 6. Стратегія модернізації обліку в державному секторі

Згідно із зазначеною Стратегією, в період з 2010-2011 рр. повинна була відбутися розробка і затвердження національних стандартів бухгалтерського

обліку в державному секторі. Ці національні положення (стандарти) повинні ґрунтуватися на відповідних міжнародних стандартах для державного

сектору. Дванадцять НП(С)БОДС було розроблено і затверджено протягом 2010 року. Вони вступають у дію з 01 січня 2013 року [4].

Як відомо, національні стандарти обліку для бюджетних установ розроблялися на базі відповідних

міжнародних стандартів, разом з тим і П(С)БО розроблялися з урахуванням міжнародних стандартів (для госпрозрахункових підприємств), тому є сенс порівняти сферу, яку охоплюють названі документи (рис. 7).

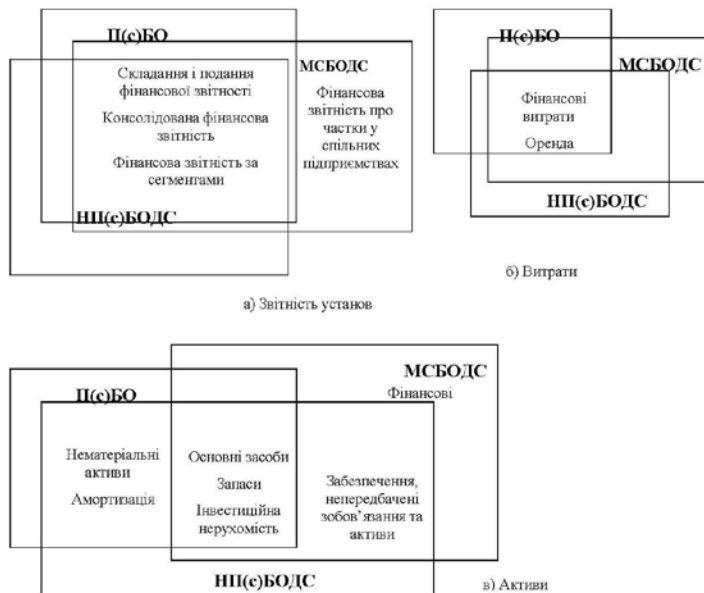

Рис. 7. Порівняння сфери охоплення національних та міжнародних стандартів обліку для госпрозрахункових підприємств та державного сектору за трьома сферами: а) звітність установ; б) витрати; в) активи

Аналіз згрупованих даних дозволяє виявити відмінності: по-перше, між МСБОДС та НСБОДС та, по-друге, між П(С)БО та НСБОДС.

Потрібно також відзначити, що МСБО (налічує 41 стандарт) мають багато спільного з МСБОДС (26 стандартів), а щодо наразі розроблених національних стандартів для державного сектору, то вони налічують лише 12 документів, які ще на набрали чинності. Загальні ж стандарти не для державного сектору – П(С)БО налічують 34 документи. Тому зрозумілим є неповне охоплення НСБОДС сфер діяльності таких установ. Необхідно відзначити чіткий зв'язок між національними стандартами обліку для державного сектору та відповідними П(С)БО, яких на даний момент кількісно набагато більше. Визначені відмінності можна пояснити неоднаковим рівнем розвитку бюджетних установ в Україні та світі та вирішенням деяких питань в інших діючих нормативних актах Національного банку України та Державної казначейської служби України.

Що ж до обліку доходів спеціального фонду бюджетних установ, то в міжнародній практиці для установ, які працюють у державному секторі, існує поняття доходів від операцій обміну і доходів, що виникають внаслідок операцій, що не є обміном. Операція обміну – це операція, в якій суб'єкт господарювання отримує активи або послуги чи погасив зобов'язання і безпосередньо дає приблизну рівну вартість (головним чином, у формі товарів,

послуг або використання активів) іншій стороні в обмін [3].

У міжнародній практиці порядок обліку доходів, які є аналогічними доходам спеціального фонду бюджетних установ, регулюється стандартом МСБОДС 9 «Дохід від операцій обміну», де чітко зазначений порядок ведення процедури ідентифікації доходів, їх визнання, оцінка та розкриття інформації за окремим об'єктом обліку у фінансовій звітності установи. Окремо регулюються доходи від оренди – стандартом МСБОДС 13 «Оренда», від продажу основних засобів – стандартами про основні засоби, від змін у справедливій вартості фінансових активів та фінансових зобов'язань або їх ліквідації – МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка»

Висновки

Діяльність бюджетних установ регулюється універсальними (які стосуються всіх установ) та спеціалізованими нормативно-правовими актами, які стосуються двох основних частин обліку: організації та методики.

Згруповані нормативно-правові акти регулюють організаційно-правові засади діяльності установи, загальну побудову бухгалтерського обліку в бюджетній установі та порядок складання звітності установи.

Через існування істотних відмінностей у характері діяльності різних бюджетних установ (освіти, науки, охорони здоров'я, спорту, культури тощо) існують ще більш вузько спрямовані нормативні акти, які

видаються відповідними головними розпорядниками і охоплюють спеціальні напрямки роботи установ (у т. ч. організації та методики обліку доходів спеціального фонду).

В подальшому нормативна база буде реформуватися під впливом міжнародного досвіду, у т. ч. міжнародних стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі.

Законодавчі акти, що регулюють організаційно-правові засади діяльності бюджетних установ	
Універсальні нормативні документи	Спеціалізовані нормативні документи (для бюджетних установ)
Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» від 15.05.2003, № 755-IV; Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28.12.1994, № 334/94-ВР; Постанова Правління НБУ «Інструкція про порядок відкриття, використання та закриття рахунків у національній та іноземній валютах» від 12.11.2003, № 492; Постанова Правління НБУ «Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» від 15.12.2004, № 637	«Бюджетний кодекс» від 08.07.2010, № 2456-VI; Наказ МФУ «Про бюджетну класифікацію» від 14.01.2011, № 11; Постанова КМУ «Про Державне казначейство України» від 21.12.2005, № 1232; Наказ ДКУ «Порядок відкриття рахунків у національній валюті в органах ДКУ» від 19.04.2005, № 70; Постанова КМУ «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ» від 28.02.2002, № 228
Законодавчі акти, що регулюють загальну побудову бухгалтерського обліку в бюджетних установах	
Універсальні нормативні документи	Спеціалізовані нормативні документи (для бюджетних установ)
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999, № 996-XIV; Наказ МФУ «Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» від 24.05.1995, № 88, «Кодекс законів про працю» від 10.12.1971, № 322-VIII; «Кримінальний кодекс України» від 05.04.2001, № 2341-III; «Податковий кодекс України» від 02.12.2010, № 2755-VI	Наказ ГУДКУ МФУ «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ та Порядку застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ» від 10.12.1999, № 114; Наказ ДКУ «Про затвердження форм карток і книг аналітичного обліку бюджетних установ та порядку їх складання» від 06.10.2000, № 100; Наказ ДКУ «Інструкція «Про форми меморіальних ордерів бюджетних установ та порядок їх складання» від 27.07.2000, № 68; Наказ ДКУ «Про затвердження Інструкції про кореспонденцію субрахунків бухгалтерського обліку для відображення основних господарських операцій бюджетних установ» від 27.07.2000, № 68;
Законодавчі акти, що регулюють звітність бюджетних установ	
Універсальні нормативні документи	Спеціалізовані нормативні документи (для бюджетних установ)
Постанова ВР УРСР «Про затвердження форм первинної облікової документації для підприємств та організацій» від 28.12.1989, № 241; Постанова КМУ «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» від 28.02.2000, № 419.	Наказ ГУДКУ «Інструкція з інвентаризації матеріальних цінностей, розрахунків та інших статей балансу» від 30.10.1998, № 90; Закон України «Про державну статистику» від 17.09.1992, № 2614-XII

Рис. 5. Розподіл нормативної бази відповідно до сфери регулювання діяльності бюджетних установ

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010, № 2456-VI.
2. Лытнева Н. А. Бухгалтерский учет : [учебник] / Н. А. Лытнева, Л. И. Малявкина, Т. В. Федорова. – М. : ФОРУМ : ИНФРА-М, 2006. – 496 с.
3. МСБОДС 9. Дохід від операцій обміну [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.buhgalter911.com/Res/MSBODS/9.pdf.
4. Наказ МФУ «Про затвердження Змін до деяких положень (стандартів) бухгалтерського обліку» від 30.11.2009 р., № 1396.
5. Постанова КМУ «Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки», № 34 від 16.01.2007 р.

Рецензенти: Горлачук В. В., д.е.н., професор;
Грабак Н. Х., д.с.-г.н., професор.

© Норд Г. Л., Руденко Н. О., 2012

Дата надходження статті до редколегії: 15.05.2012 р.

НОРД Ганна Леонідівна – к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту Чорноморського державного університету імені Петра Могили.

Коло наукових інтересів: розвиток людського потенціалу, фінансування вищої школи.

РУДЕНКО Наталія Олександрівна – аспірант кафедри фінансів, обліку і аудиту Чорноморського державного університету імені Петра Могили.

Коло наукових інтересів: облік у бюджетних установах, міжнародні стандарти обліку, міжнародні фінанси.